

הצהרת שליח טראמפ שמדאיגה את ישראל

written by נועה לזימי | 24.07.2025

הצהרתו של השליח האמריקאי לסוריה, תום ברק, לפיה שיתוף פעולה בין טורקיה לסוריה "אינו עניין של וושינגטון", מתקבלת בירושלים כקריאת אזהרה. יש מי שמפרש אותה כמתן יד חופשית לנשיא טורקיה, רג'פ טאיפ ארדואן, לפעול בזירה הסורית כראות עיניו. עם זאת, חשוב להימנע מפאניקה מיותרת ¹ ישראל כבר התמודדה בעבר עם מצבים דומים.

גם אחרי הפלת בשאר אסד על ידי המורדים בדצמבר 2024, בירך נשיא ארה"ב דונלד טראמפ את טורקיה על ההישג שרשמה. הדברים ודאי צרמו לאוזניים ישראליות, אך וושינגטון הקפידה אז לתת לישראל גיבוי מלא לשרטוט הקווים האדומים שלה בסוריה. ישראל התבססה במרחב החיץ, ושללה יכולות אסטרטגיות מידי המשטר הסורי ומארגונים עוינים אחרים, כולל שלוחים (פרוקסי) פרו-איראניים וקבוצות סוניות רדיקליות.

כעת הסיטואציה מורכבת יותר. ממשל טראמפ מנסה להניח תשתית להסדרה אזורית כוללת, שבה לסוריה יהיה תפקיד מרכזי. החשש הוא שבניסיון להשיג יציבות, ייווצר לחץ על ישראל להסכים להסדרים עם משטר אל-ג'ולאני, התלוי עמוקות בטורקיה, מבלי שיובטחו האינטרסים החיוניים לישראל.

לכן, חובה על ישראל להבהיר להנהגה האמריקנית ² ובמיוחד לשליח האמריקאי ברק ³ את עומק המעורבות של טורקיה בזירה הסורית ואת ההשלכות האפשריות של גישה תוקפנית מדי מצד אנקרה, אם זו לא תרוסן.

לא ניתן להבין את הזירה הסורית בלי להבין את טורקיה. כבר מתחילת מלחמת האזרחים בסוריה ב-2011, ארדואן אימן, מימן וחימש את כוחות המורדים הסונים ⁴ בראשם "הייאת תחריר א-שאם" ⁵ שהיו אחראים לנפילת משטר אסד ולהשתלטות על דמשק. בתמורה, זכה אל-ג'ולאני בסיוע במלחמה עם המיליציות הכורדיות באזור הגבול עם טורקיה בצפון-מזרח סוריה.

במבט טורקי, אין הבדל בין המיליציה הכורדית הפועלת בסוריה YPG לבין המחתרת הכורדית בטורקיה PKK – שתיהן נחשבות ארגוני טרור המאיימים על שלמותה הטריטוריאלית של טורקיה. מכאן נובע הרצון העקבי של אנקרה להחליש כל ביטוי לאוטונומיה כורדית בגבולות סוריה.

מעבר לכך, יש לארדואן אינטרס בפתרון סוגיית הפליטים הסורים, שכן יותר מ-3.5 מיליון מהם חיים כיום בטורקיה, וממשלו מעוניין להשיבם לסוריה בהקדם האפשרי. גם המרכיב הכלכלי קיים: פרויקטים של תחנות כוח, תשתיות וצינורות גז בשיתוף קטר, מציבים את סוריה כיעד מרכזי להשקעה כלכלית טורקית.

אך אין להתעלם גם מהממד האידיאולוגי: עבור ארדואן, סוריה היא לא עוד מדינה שכנה ² אלא לב ההיסטוריה העות'מאנית. טורקיה רואה בה חלק בלתי נפרד מהחזון הנאו-עות'מאני שלה, בו ארדואן מנסה להחזיר את "תפארת האימפריה", ברוח האחים המוסלמים ³ כשהוא עצמו במרכז בתור הסולטן החדש.

משכך, גם אם טורקיה לא תהיה צד פורמלי בהסדרים שתגבש ארה"ב, ברור שהיא תכתיב את הטון. ההשפעה שלה תורגש, והכרעות בזירה הסורית לא יתקבלו בלעדיה. לכן, במיוחד על רקע השיחות האחרונות בין ישראל לסוריה בבאקו בדבר תיאום ביטחוני, ישראל חייבת להתעקש על קווים ברורים: שמירה על שליטתה במרחב החיץ הסורי, לכל הפחות כל עוד הממשל הסורי אינו יציב, לצד הבטחת ביטחונם של הדרוזים בהר הדרוזים ובסוידא ⁴ הן כהגנה אסטרטגית מפני התפשטות ג'יהאדיסטית והן כחובה מוסרית לאזרחי ישראל הדרוזים.

ישראל חייבת לוודא שהחלשתה של האחיזה האיראנית השיעית בסוריה לא מוחלפת בציר סוני עוין ⁵ בהובלת טורקיה וברוח האחים המוסלמים ⁶ שיסכן לא פחות את יציבות הגבול ואת האינטרסים האסטרטגיים של ישראל. ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להסכים להסדרים שיעניקו לטורקיה דריסת רגל עמוקה מדי בסוריה, ועליה לוודא בתיאום הדוק עם וושינגטון כי הקווים האדומים שלה יכובדו.

המאמר התפרסם בישראל היום, בתאריך 24.07.2025.